

Datum van inontvangstneming : 26/11/2021

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-639/21 - 1

Zaak C-639/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

19 oktober 2021

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

13 oktober 2021

Verzoekende partij:

PB

Verwerende partij:

Geos SAS

Geos International Consulting Limited

[OMISSIS]

COUR DE CASSATION

[OMISSIS]

ARREST VAN DE COUR DE CASSATION (hoogste rechterlijke instantie, Frankrijk), KAMER VOOR SOCIALE ZAKEN, VAN 13 OKTOBER 2021

PB, [OMISSIS], heeft [OMISSIS] hogere voorziening ingesteld tegen het arrest van de Cour d'appel de Montpellier (4e A kamer voor sociale zaken) van 18 december 2019, in het geschil tussen:

1. de vennootschap Geos, gevestigd te [OMISSIS] Tour Franklin, 100-101 [REDACTED] (Frankrijk),

2. de vennootschap Geos International Consulting Limited, gevestigd te [REDACTED] Londen (Verenigd Koninkrijk),

verweersters in cassatie.

[OMISSIS]

[OMISSIS] [gegevens betreffende de nationale procedure],

na overeenkomstig de wet te hebben beraadslaagd, heeft de kamer voor sociale zaken van de Cour de cassation [samenstelling van de verwijzende rechterlijke instantie] het onderhavige arrest gewezen.

Feiten en procedure

- 1 Volgens het bestreden arrest (Montpellier, 18 december 2019) is PB op 1 oktober 2016 door de vennootschap Geos International Consulting Limited in dienst genomen als netwerkbeheerder.
- 2 Deze vennootschap, die in het Verenigd Koninkrijk is gevestigd, is de dochteronderneming van de vennootschap naar Frans recht Geos.
- 3 De werknemer heeft tijdens de arbeidsverhouding verschillende opdrachten uitgevoerd in Kabul (Afghanistan).
- 4 Na op 2 oktober 2017 een waarschuwing te hebben ontvangen, werd de werknemer op 11 januari 2018 door de Britse vennootschap ontslagen.
- 5 Bij verzoekschrift van 9 mei 2018, waarin deze werknemer heeft aangevoerd dat er van gezamenlijke werkgevers sprake was, heeft hij bij de Conseil de prud'hommes de Montpellier (arbeidsrechter Montpellier, Frankrijk) een vordering ingesteld strekkende tot hoofdelijke veroordeling van de vennootschappen Geos International Consulting Limited en Geos tot betaling aan hem van verschillende bedragen als wettelijke ontslagvergoeding, opzeggingsvergoeding en daaraan verbonden aanspraken inzake betaald verlof, schadevergoeding wegens ontslag zonder werkelijke en ernstige reden en oneerlijke uitvoering van de arbeidsovereenkomst, alsmede, op straffe van een dwangsom, tot verstrekking van de bescheiden inzake de beëindiging van de arbeidsovereenkomst.
- 6 Bij vonnis van 17 mei 2019 heeft deze rechter de vorderingen van de werknemer tegen de vennootschap Geos ontvankelijk verklaard en de door de vennootschappen ten gunste van de Britse rechter opgeworpen exceptie van onbevoegdheid afgewezen. Tevens heeft hij de zaak terugverwezen voor een uitspraak ten gronde.

- 7 Bij arrest van 18 december 2019 heeft de Cour d'appel de Montpellier dit vonnis in zijn geheel herzien. Opnieuw uitspraak doende heeft de Cour d'appel de Montpellier bepaald dat de Franse gerechten territoriaal onbevoegd zijn om van het geschil kennis te nemen en de werknemer opgedragen zich tot de juiste rechter te wenden.
- 8 Om tot deze uitspraak te komen, heeft deze rechter om te beginnen opgemerkt dat de werknemer per 1 oktober 2016 was aangenomen door Geos International Consulting Limited, gevestigd te Londen (Verenigd Koninkrijk), dat Geos de moedermaatschappij van laatstgenoemde is en dat de werknemer verschillende opdrachten – alle in Kabul – heeft uitgevoerd. Vervolgens heeft hij rekening gehouden met het feit dat de werknemer zijn arbeid gewoonlijk niet in Frankrijk of vanuit Frankrijk verrichtte, dat de laatste plaats waar hij zijn arbeid had verricht in Afghanistan was en dat de onderneming die hem in dienst had genomen, zich niet op het Franse grondgebied bevond.
- 9 Verzoeker heeft hogere voorziening tegen dat arrest ingesteld.
- 10 De vennootschappen hebben verzocht om afwijzing van de hogere voorziening en, subsidiair, om het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende vragen te stellen:

„Moet artikel 4 van verordening nr. 1215/2012 van 12 december 2012 aldus worden uitgelegd dat een Franse werknemer die door een arbeidsovereenkomst is gebonden aan een in een andere lidstaat gevestigde vennootschap en zijn arbeid in een ondergeschiktheidsverhouding met die vennootschap buiten Frankrijk verricht, de in Frankrijk gevestigde moedermaatschappij voor de Franse rechter kan dagen in een geschil over de arbeidsovereenkomst, door zich slechts te beroepen op de hoedanigheid van mede-werkgever van deze moedermaatschappij, zonder enig ander bewijs te hoeven leveren?

Of moet verordening nr. 1215/2012 van 12 december 2012 aldus worden uitgelegd dat de werknemer in een dergelijk geval moet aantonen dat de vennootschap die hij voor de Franse rechter daagt, de hoedanigheid heeft van werkgever, dat een autonoom Unierechtelijk begrip is?”

Beoordeling van het middel

Formulering van het middel

- 11 De werknemer klaagt erover dat 1) in het arrest wordt verklaard dat de Franse gerechten territoriaal onbevoegd zijn om van de zaak kennis te nemen en dat hij wordt verwezen naar andere openstaande rechtsgangen, terwijl „overeenkomstig artikel 4 van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun

nationaliteit, worden opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat, 2) in casu de Franse gerechten, aangezien de procedure was ingeleid tegen SAS Geos waarvan de maatschappelijke zetel in Frankrijk is gevestigd, bevoegd waren om van de zaak kennis te nemen, en 3) de Cour d'appel artikel 4 van verordening nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 heeft geschonden, door te oordelen dat de Franse gerechten territoriaal onbevoegd zijn”.

Antwoord van de Cour de cassation

Ontvankelijkheid van het middel

- 12 [OMISSIS]
- 13 [OMISSIS]
- 14 [OMISSIS] [De verwijzende rechter stelt vast dat het middel ontvankelijk is]

Gegrontheid van het middel

Unierecht

- 15 Artikel 2, lid 1, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken bepaalde dat, onverminderd deze verordening, zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, worden opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat.
- 16 Krachtens artikel 6, punt 1, van die verordening kon een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, indien er meer dan één verweerder was, worden opgeroepen voor het gerecht van de woonplaats van een hunner, op voorwaarde dat er tussen de vorderingen een zo nauwe band bestond dat een goede rechtsbedeling vroeg om hun gelijktijdige behandeling en berechting, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare beslissingen zouden worden gegeven.
- 17 Artikel 18, lid 1, van die verordening bepaalde dat voor individuele verbintenissen uit arbeidsovereenkomst de bevoegdheid werd geregeld door hoofdstuk II, afdeling 5, van de verordening, onverminderd artikel 4 en artikel 5, punt 5.
- 18 Verordening nr. 44/2001 is ingetrokken bij verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.
- 19 Krachtens artikel 81 ervan is deze verordening van toepassing met ingang van 10 januari 2015, met uitzondering van de artikelen 75 en 76.

- 20 Artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1215/2012, dat is opgenomen in hoofdstuk II, afdeling 1 ervan, bepaalt dat, onder voorbehoud van diezelfde verordening, zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, worden opgeroepen voor de rechten van die lidstaat.
- 21 Volgens artikel 20, lid 1, van die verordening, dat is opgenomen in hoofdstuk II, afdeling 5 ervan, wordt de bevoegdheid voor individuele verbintenissen uit arbeidsovereenkomst geregeld door deze afdeling, onverminderd artikel 6, artikel 7, punt 5, en, in het geval van een vordering tegen een werkgever, artikel 8, punt 1.
- 22 Krachtens artikel 8, punt 1, van genoemde verordening kan een persoon die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats heeft, indien er meer dan één verweerder is, ook worden opgeroepen voor het gerecht van de woonplaats van een hunner, op voorwaarde dat er tussen de vorderingen een zo nauwe band bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare beslissingen worden gegeven.

Voor de oplossing van het geschil noodzakelijke vragen

- 23 De bepalingen van Hoofdstuk II, afdeling 5, van verordening nr. 1215/2012 zijn niet alleen bijzondere, maar ook uitputtende bepalingen (arresten Hof van 14 september 2017, ██████████ e.a., C-168/16 en C-169/16, punt 51, en 21 juni 2018, Petronas Lubricants Italy, C-1/17, punt 25).
- 24 Het begrip „individuele verbintenis uit arbeidsovereenkomst” in de zin van deze verordening veronderstelt een band van ondergeschiktheid tussen de werknemer en zijn werkgever, waarbij het hoofdkenmerk van de arbeidsverhouding is dat iemand verplicht is om gedurende een bepaalde tijd voor een ander en onder diens gezag prestaties te verrichten en als tegenprestatie recht heeft op een vergoeding (arrest Hof van 25 februari 2021, Markt24, C-804/19, punt [25]).
- 25 Volgens de rechtspraak van de Cour de cassation wordt een vennootschap die deel uitmaakt van een groep, als mede-werkgever van het door een andere vennootschap tewerkgestelde personeel beschouwd wanneer er een ondergeschiktheidsverhouding bestaat of wanneer er, buiten de noodzakelijke coördinatie van de economische handelingen tussen de vennootschappen die tot dezelfde groep behoren, en de toestand van economische overheersing die daaruit kan voortvloeien, sprake is van een permanente inmenging van deze vennootschap in het sociale en economische beheer van de tewerkstellende vennootschap, waardoor deze laatste haar handelingsautonomie volledig verliest (Soc, 25 november 2020, beroep nr. 18-13.769, gepubliceerd).
- 26 Naar aanleiding van het arrest Glaxosmithkline en Laboratoires Glaxosmithkline (arrest Hof van 22 mei 2008, C-462/06) heeft de Cour de cassation uitgesloten dat in een situatie waarin wordt gesteld dat een in Frankrijk gevestigde moedermaatschappij en haar in een andere lidstaat gevestigde

dochtermaatschappij – die de werknemer in dienst heeft genomen – gezamenlijk werkgever zijn, de Franse rechter bevoegd is om uitspraak te doen op de vorderingen die deze werknemer op grond van de in artikel 6 van verordening nr. 44/2001 vervatte conflictregel tegen de dochteronderneming heeft ingesteld, en overwogen dat deze bevoegdheid moet worden beoordeeld aan de hand van artikel 19 van deze verordening (Soc., 16 december 2008, nr. 04-44.713, Bull. 2008, V, nr. 248).

- 27 In de context van verordening nr. 44/2001 heeft de Cour de cassation – in een situatie waarin volgens een werknemer sprake was van gezamenlijk werkgeverschap door een in Frankrijk gevestigde moedermaatschappij en de in een andere staat gevestigde dochteronderneming die deze werknemer in dienst had genomen – tevens geoordeeld dat de Franse gerechten uit hoofde van artikel 2, lid 1, van deze verordening bevoegd zijn om op grond van de plaats van vestiging van de moedermaatschappij kennis te nemen van de vordering die deze werknemer tegen deze vennootschappen had ingesteld, zonder dat deze gerechten vooraf moeten beoordelen of er sprake is van een rechtstreekse ondergeschiktheidsverhouding met de moedermaatschappij (Soc. 28 januari 2015, nr. 13-23.006, Bull. 2015, V, nr. 17).
- 28 De Cour de cassation heeft geoordeeld dat in een dergelijk geval de autonomie van de in hoofdstuk II, afdeling 5, van genoemde verordening neergelegde bijzondere bevoegdheidsregels voor individuele verbintenissen uit arbeidsovereenkomst niet in de weg staat aan de toepassing van de in artikel 2, lid 1, van verordening nr. 44/2001 neergelegde algemene regel dat de gerechten van de lidstaat waar de verweerder woonplaats heeft, bevoegd zijn.
- 29 Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (arrest Glaxosmithkline en Laboratoires Glaxosmithkline, reeds aangehaald) met betrekking tot verordening nr. 44/2001 volgde namelijk dat aan het gerecht dat ten aanzien van de tewerkstellende dochteronderneming bevoegd is, geen vordering kon worden voorgelegd op grond van mede-werkgeverschap van de moedermaatschappij die haar hoofdzetel in een andere lidstaat heeft, aangezien de bijzondere bevoegdheidsregel van artikel 6, punt 1, van verordening nr. 44/2001 niet kan worden toegepast op een geschil dat valt binnen de werkingssfeer van hoofdstuk II, afdeling 5, van deze verordening, betreffende de bevoegdheidsregels voor individuele verbintenissen uit arbeidsovereenkomst.
- 30 Aangezien de Franse rechtspraak een begrip van mede-werkgeverschap hanteert dat niet beperkt is tot het bestaan van een rechtstreekse ondergeschiktheidsverhouding tussen de werknemer van de dochteronderneming en de moedermaatschappij, maar ook de in punt 25 van dit arrest beschreven situaties omvat, was een beroep op de algemene bevoegdheidsregel van artikel 2, lid 1, van verordening nr. 44/2001 de enige manier om, bij gebreke van toepassing van de verknochtheidsregel van artikel 6, punt 1, van die verordening, te bepalen welk gerecht bevoegd was om te beoordelen of de vordering van de werknemer in geval van structureel of collectief mede-werkgeverschap gegrond was.

- 31 Verordening nr. 1215/2012 bepaalt thans, krachtens artikel 20, lid 1, en artikel 8, punt 1, ervan, dat – in het geval van een tegen de werkgever ingestelde vordering – een persoon die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats heeft, indien er meer dan één verweerder is, ook kan worden opgeroepen voor het gerecht van de woonplaats van een hunner, op voorwaarde dat er tussen de vorderingen een zo nauwe band bestaat dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare beslissingen worden gegeven.
- 32 In het licht van deze nieuwe bepalingen, die het voor een werknemer in een vermeende situatie van mede-werkgeverschap die aan deze verknochtheidscriteria voldoet, mogelijk maakt zich te wenden tot de gerechten van de lidstaat waar de vennootschap die hem in dienst heeft genomen is gevestigd, of tot die van de lidstaat waar de mede-werkgever is gevestigd, vraagt de Cour de cassation zich af hoe de algemene bevoegdheidsregel van artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 zich verhoudt tot hoofdstuk II, afdeling 5, van deze verordening.
- 33 De vraag rijst derhalve of artikel 4, lid 1, en artikel 20, lid 1, van voornoemde verordening aldus moeten worden uitgelegd dat in het geval waarin wordt gesteld dat een vennootschap die op het grondgebied van een lidstaat is gevestigd en die door een werknemer voor een gerecht van die lidstaat wordt gedaagd, mede-werkgever is van die werknemer die door een andere vennootschap in dienst is genomen, dit gerecht ter bepaling van zijn bevoegdheid om zich uit te spreken over de tegen de twee vennootschappen ingestelde vorderingen, niet verplicht is vooraf te beoordelen of er sprake is van mede-werkgeverschap.
- 34 Tevens rijst de vraag of in een dergelijk geval de autonomie van de bijzondere bevoegdheidsregels voor individuele verbintenissen uit arbeidsovereenkomst niet in de weg staat aan de toepassing van artikel 4, lid 1, van die verordening.

De Cour de cassation, RECHTDOENDE

Legt het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende vragen voor:

„Moeten de artikelen 4, lid 1, en 20, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken aldus worden uitgelegd dat in het geval waarin wordt gesteld dat een vennootschap die op het grondgebied van een lidstaat is gevestigd en die door een werknemer voor een gerecht van die lidstaat wordt gedaagd, mede-werkgever is van die werknemer die door een andere vennootschap in dienst is genomen, dit gerecht ter bepaling van zijn bevoegdheid om zich uit te spreken over de tegen de twee vennootschappen ingestelde vorderingen, niet verplicht is vooraf te beoordelen of er sprake is van mede-werkgeverschap?”

„Moeten dezelfde artikelen aldus worden uitgelegd dat de autonomie van de bijzondere bevoegdheidsregels voor individuele verbintenissen uit

arbeidsovereenkomst in een dergelijk geval niet in de weg staat aan de toepassing van de in artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 neergelegde algemene bevoegdheidsregel dat de gerechten van de lidstaat waar de verweerder woonplaats heeft, bevoegd zijn?”

[OMISSIS]

[OMISSIS] [Schorsing van de zaak en gegevens betreffende de nationale procedure]